af NOK 5.658.922,98 frá þeim degi til greiðsludags, auk málskostnaðar, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 650.000,00.

Sönnunargögn máls þessa eru eingöngu skjöl sem nærfellt öll eru á erlendum málum. Það, sem máli skiptir í skjölum þessum, er dómaranum auðskilið, og hefur því ekki verið lagt fyrir lögmennina að afla þýðinga á skjölunum, en þó hefur skortur þýðinga valdið nokkrum vandkvæðum við samningu dómsins.

Dómsuppkvaðning hefur dregist nokkuð vegna óvenjumikilla embættisanna dómarans.

Steingrímur Gautur Kristjánsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndu, Óli A. Bieltvedt jr. og Sigurjón Ragnarsson, greiði stefnanda, Jónasi A. Aðalsteinssyni hrl. f.h. Christiania Bank & Kreditkasse, NOK 6.481.088,19 auk 15% ársvaxta af NOK 7.725.072,78 frá 10. febrúar 1981 til 12. mars 1981, af NOK 5.958.922,98 frá þeim degi til 24. apríl 1981, af NOK 5.778.922,98 frá þeim degi til 31. desember 1981, af NOK 5.718.922,98 frá þeim degi til 1. desember 1982, en af NOK 5.658.922,98 frá þeim degi til greiðsludags, og kr. 650.000,00 í málskostnað.

Þriðjudaginn 5. nóvember 1985.

Nr. 222/1985. **Marina Chirazi**
gegn
Örlygi Antonssyni

Kærumál. Börn. Innsetningargerð. Verkun áfrýjunar. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir, Magnús Þ. Torfason, Björn Sveinbjörnsson, Guðmundur Skaftason, Magnús Thoroddsen og Sigurgeir Jónsson.

Sóknaraðili kærði mál þetta til Hæstaréttar 11. f.m. með heimild í 3. tl. 1. mgr. 21. gr. laga nr. 75/1973. Kæran barst Hæstarétti 14. f.m.

Sóknaraðili krefst þess, að innsetning samkvæmt úrskurði fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu, uppkveðnum 10. október 1985 í máli aðiljanna, verði framkvæmd nú þegar og varnaraðili dæmdur til að greiða málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Varnaraðili gerir þær dómkröfur, að innsetningargerð samkvæmt framangreindum úrskurði fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu nái ekki fram að ganga, þar sem honum hafi verið áfrýjað.

Þá krefst varnaraðili kærumálskostnaðar úr hendi sóknaraðilja.

Málsatvik í dómi Hæstaréttar, uppkveðnum 21. júní 1974 (Hrd XLV bls. 678), eru ekki sambærileg við málavexti í því máli, sem hér er til úrlausnar. Fyrrgreindur hæstaréttardómur verður því eigi fordæmi við úrlausn þessa máls.

Með úrskurði fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu, uppkveðnum 10. október 1985, voru sóknaraðilja veitt umráð barnsins, Alexanders Chirazi Örlygssonar með innsetningargerð úr vörslum varnaraðilja.

Þykir því, eins og hér stendur sérstaklega á og með vísan til 3. mgr. 44. gr. laga nr. 19/1887 um aðför, rétt að taka til greina kröfu sóknaraðilja um, að innsetningargerðin verði framkvæmd nú þegar og koma þar með aftur á fyrri umráðum sóknaraðilja yfir barninu, er varnaraðili rauf með flutningi þess frá Svíþjóð til Íslands í ágústmánuði 1985.

Rétt þykir, að málskostnaður í héraði og kærumálskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Framangreind innsetningargerð samkvæmt úrskurði fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu, uppkveðnum 10. október 1985, í máli aðiljanna Marinu Chirazi og Örlygs Antonssonar, á að fara fram nú þegar.

Málskostnaður í héraði og kærumálskostnaður fellur niður.

Sératkvæði
Magnúsar Þ. Torfasonar hæstaréttardómara.

Hinn kærði úrskurður sætir kæru samkvæmt 3. tl. 21. greinar laga nr. 75/1973.

Svo sem greinir í hinum kærða úrskurði var kveðið á um það í úrskurði fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu 10. október 1985 að barnið Alexander Örlygsson Chirazi, sem fætt er 6. apríl 1982, skyldi fengið sóknaraðilja í hendur með beinni fógetagerð. Alexander sonur málsaðilja, en sóknaraðili hefur farið með forræði hans síðan hann og varnaraðili slitu samvistum í ársbyrjun 1984. Bjuggu aðiljar þá í Svíþjóð. Hinn 9. ágúst 1985 fékk varnaraðili Alexander í helgarheimsókn. Tók hann þá Alexander með sér til Íslands, en tilkynnti sóknaraðilja símleiðis 10. ágúst, hvernig komið var. Hefur Alexander dvalist hjá föðurnum síðan.

Þegar að því kom, að innsetning átti fram að fara hinn 11. október sl. samkvæmt úrskurðum frá 10. s.m., krafðist varnaraðili þess, að gerðinni yrði frestað, þar sem hann hefði áfrýjað úrskurðinum til Hæstaréttar. Lagði hann fram því til sönnunar áfrýjunarstefnu, útgefna 11. október. Var þingfesting málsins í Hæstarétti samkvæmt stefnunni ákveðin 8. janúar 1986.

Íslensk lög stemma eigi stigu við að leitað sé innsetningargerðar þegar sakarefni og málavöxtum er svo háttað sem í máli þessu greinir.

Varhugavert getur verið að úrskurði fógeta, sem mælir fyrir um að barn verði afhent þeim er innsetningar beiðist, verði veitt fullnusta, áður en dómur Hæstaréttar gengur, hafi úrskurðinum verið áfrýjað til Hæstaréttar. Kann slík fullnusta að raska högum barnsins og vera í brýnni andstöðu við meginreglur barnalöggjafar og barnaverndarlaga. Ákvæði 44. greinar laga nr. 19/1887 binda ekki dómstóla um þetta efni. Þó verður að gera þá kröfu, að sá, sem vill fá innsetningargerð frestað af þeirri ástæðu, að úrskurðinum hafi verið áfrýjað, hafi haldið þeirri áfrýjun fram með hæfilegum hraða, en óþarfur dráttur á slíku máli er til þess fallinn að valda mikilli röskun á högum þeirra, sem hlut eiga að máli. Hagar svo til í máli því, sem hér er um fjallað.

Samkvæmt áðurgreindri áfrýjunarstefnu er sóknaraðili búsettur á Vänortsgata 7 í Uppsölum, Svíþjóð, en með dvalarstað á Hótel Hofi, Rauðarárstíg 18 í Reykjavík. Fram er komið í málinu, að sóknaraðili kom hingað til lands 16. september sl. og dvaldist hér til 12. október gagngert vegna deilunnar um Alexander. Jafnvel þótt ekki væri litið til dvalar sóknaraðilja hér, bar varnaraðilja í engu

falli nauðsyn til að tiltaka lengri stefnufrest í áfrýjunarstefnu en einn mánuð. Hefði, eins og á stóð, auðveldlega mátt birta stefnuna, þannig að málið yrði tekið fyrir í Hæstarétti eigi síðar en á reglulegum þingfestingardegi 2. desember 1985, sbr. 99. grein laga nr. 85/1936, sbr. 28. grein laga nr. 28/1981, og ennfremur 58. grein og 34. grein laga nr. 75/1973 um Hæstarétt Íslands. Þar sem hinn langi tími, sem ætlaður var til birtingar á áfrýjunarstefnunni, var óþarfur, eins og á stóð, og til þess fallinn að tefja að óþörfu að ráðið yrði til lykta ágreiningnum um það, hvort drengurinn Alexander skyldi fenginn sóknaraðilja í hendur, ber að fella hinn kærða úrskurð úr gildi og synja kröfu varnaraðilja um frestun á fullnustu úrskurðarins frá 10. október 1985.

Málskostnaður í héraði verður ekki dæmdur, og eftir atvikum er rétt, að kærumálskostnaður falli niður.

Samkvæmt þessu er ég samþykkur dómsorði meirihluta dómenda.

Sératkvæði
Björns Sveinbjörnssonar hæstaréttardómara.

Ég tel, að staðfesta beri hinn kærða úrskurð með vísan til forsendna hans og að kærumálskostnaður eigi að falla niður.

Úrskurður fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu 11. október 1985.

I.

Með bréfi, dagsettu þann 20. september 1985, fór Guðmundur Pétursson hæstaréttarlögmaður þess á leit við sýslumann Austur-Skaftafellssýslu fyrir hönd Marinu Chirazi, Vänortsgatan 7, Uppsala, Svíþjóð, að barn hennar, Alexander Örlygsson Chirazi, fæddur 6. apríl 1982, yrði með beinni fógetagerð tekið úr umráðum föður þess, Örlygs Antonssonar, Hlíðartúni 15, Höfn í Hornafirði, og barnið afhent henni.

Málefni þetta var fyrst tekið fyrir í fógetarétti Austur-Skaftafellssýslu þann 23. september 1985, og mótmælti gerðarþoli, fyrrnefndur Örlygur Antonsson, að gerðin næði fram að ganga. Var af þeim sökum rekið sérstakt ágreiningsmál um það, hvort umbeðin gerð færi fram. Þann 10. október 1985 var kveðinn upp úrskurður í því máli, og eru úrskurðarorð hans svofelld:

„Umbeðin gerð nær fram að ganga.

Varnaraðili, Örlygur Antonsson, greiði sóknaraðila, Marinu Chirazi, kr. 35.000,00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu úrskurðar þessa að telja, að viðlagðri aðför að lögum.“

Viðstaddir uppkvaðningu þessa úrskurðar voru lögmenn beggja málsaðiljanna. Kom þá fram krafa af hálfu gerðarbeiðandans um, að úrskurði þessum yrði fullnægt án tafar. Af hálfu gerðarþolans var því lýst yfir, að hann hefði í hyggju að áfrýja úrskurðinum til Hæstaréttar, og að hann myndi krefjast þess, að framkvæmd gerðarinnar yrði frestað vegna málskots. Greindi fógeti þá frá þeirri ákvörðun sinni, að úrskurði þessum yrði framfylgt í dag, og beindi því til lögmanns gerðarþola, að hann legði fram áfrýjunarstefndu og bæri fram kröfur sínar af því tilefni fyrir tiltekinn tíma, er gerðinni yrði fram haldið. Var málefni þetta tekið fyrir í dag og þá lögð fram áfrýjunarstefna af hálfu gerðarþolans og þess krafist, að framkvæmd gerðarinnar yrði frestað, þar til genginn væri dómur Hæstaréttar í málinu. Af hálfu gerðarbeiðanda var þess krafist, að gerðin færi þegar fram þrátt fyrir málskot úrskurðarins. Ágreiningsefni þetta var tekið til úrskurðar að framkomnum röksemdum aðiljanna fyrir kröfum sínum. Af hálfu beggja aðilja var þess krafist, að gagnaðiljanum yrði gert að greiða málskostnað vegna þessa ágreiningsefnis.

II.

Gerðarbeiðandi rökstyður kröfu sína um, að fyrrgreindum úrskurði um framgang umbeðinnar innsetningargerðar verði þegar fullnægt, með vísan til fyrirmæla 3. mgr. 44. gr. laga nr. 19/1887, en þar segi, að áfrýjun úrskurðar um framgang gerðar fresti ekki framkvæmd hans. Er sérstaklega tekið fram af hálfu gerðarbeiðanda, að hann telji dóm Hæstaréttar, er birtur er í dómasafni 1974, blaðsíðu 678, ekki hafa fordæmisgildi í máli þessu, og vísar ennfremur til dóms í dómasafni 1972, blaðsíðu 1061, þessu til stuðnings. Gerðarbeiðandi hefur einnig vísað til þess, að gerðarþoli hafi gerst sekur um brot gegn 193. gr. laga nr. 19/1940 með því hátterni sínu, sem hafi orðið tilefni fyrir máli þessu. Telur gerðarbeiðandi, að allar tafir á framkvæmd innsetningargerðarinnar feli í sér stuðning við hina óheimilu sjálftöku gerðarþola á barni málsaðilja.

Af hálfu gerðarþola eru þau rök færð fyrir kröfum um, að framkvæmd innsetningargerðar verði frestað, þar til dómur Hæstaréttar hefur gengið vegna áfrýjunar úrskurðar réttarins frá 10. október sl., að fullnusta úrskurðarins geti reynst varhugaverð fyrir hagsmuni barns málsaðilja. Telur gerðarþoli, að slík röskun á högum þess feli í sér brýnt brot gegn lögum nr. 9/1981, og vísar í þeim efnum til 35. gr. þeirra. Af hálfu gerðarþola

er talið, að ákvæði 3. mgr. 44. gr. laga nr. 19/1887 bindi ekki réttinn í þessu tilviki, og bendir á fyrrgreindan dóm Hæstaréttar í dómasafni 1974, blaðsíðu 678, því til stuðnings. Af hálfu gerðarþola er mótmælt þeim staðhæfingum gerðarbeiðanda, að hann hafi með hátterni sínu gerst brotlegur við ákvæði 193. gr. laga nr. 19/1940.

III.

Eins og áður er vikið að, er mælt svo fyrir í 3. mgr. 44. gr. laga nr. 19/1887, að áfrýjun úrskurðar fógeta um, að gerð nái fram að ganga, leiði ekki til frestunar framkvæmdar úrskurðarins. Það réttarfarsúrræði, að fógeti geti án undangengins dóms hins almenna dómstóls veitt gerðarbeiðanda umráð barns úr hendi þess, sem ekki hefur lögverndaðan rétt til umráðanna, hlýtur eðli máls samkvæmt að lúta sérreglum af tilliti til þess, að gæta verður að hagsmunum barnsins. Þessi sérstaða kemur og öðrum þræði fram í frávikum frá almennum reglum laga nr. 19/1887 um öflun gagna í málum sem þessum. Í þeim dómi Hæstaréttar, sem ágreiningsaðiljar hafa vísað til og kveðin var upp þann 21. júní 1974, segir meðal annars eftirfarandi:

„Varhugavert er, að hinum áfrýjaða úrskurði fógeta, sem mælir fyrir um, að barnið verði afhent gerðarbeiðanda með beinni fógetagerð, sé veitt fullnusta, áður en dómur Hæstaréttar hefur gengið, enda getur slík fullnusta raskað högum barnsins, og er hún í brýnni andstöðu við meginreglur barnalöggjafar og barnaverndarlaga. Ákvæði 44. gr. laga nr. 19/1887 binda eigi dómstóla um þetta efni."

Telja verður, að í hinum tilvitnuðu ummælum felist sú fordæmisregla, að áfrýjun úrskurðar fógeta um, að innsetning í umráð barns fari fram, leiði til þess, að fullnustu úrskurðarins verði að fresta. Verður ekki séð, að atvik þessa máls, sem að sönnu eru sérstæð, réttlæti, að vikið sé frá þessari dómskaparreglu, sem hefur að meginmarkmiði að vernda hagsmuni barnsins.

Af framangreindum ástæðum verður fallist á þá kröfu gerðarþola, að framkvæmd úrskurðar réttarins, sem kveðinn var upp þann 10. þessa mánaðar, verði frestað, þar til fyrir liggur dómur Hæstaréttar í málinu, enda verði því haldið til dóms þar fyrir rétti með eðlilegum hætti.

Ekki þykja efni til að taka til greina kröfu gerðarþola um málskostnað vegna ágreiningsefnis.

Með úrskurði, uppkveðnum 23. september 1985, vék sýslumaður Austur-Skaftafellssýslu sæti í máli þessu, og var Markús Sigurbjörnsson, borgarfógeti í Reykjavík, skipaður til að fara með málið með bréfi dómsmálaráðuneytisins, dagsettu þann 24. sama mánaðar. Hefur hann farið með málið síðan og kvað upp úrskurð þennan.

Úrskurðarorð:

Framkvæmd úrskurðar fógetaréttar Austur-Skaftafellssýslu, sem kveðinn var upp þann 10. október 1985 um að fram næði að ganga krafa Marinu Chirazi um að henni yrði veitt umráð barnsins Alexanders Chirazi Örlygssonar með innsetningargerð, er frestað.

Málskostnaður fellur niður.

Þriðjudaginn 5. nóvember 1985.

Nr. 123/1985. **Ákæruvaldið**
(Þórður Björnsson ríkissaksóknari)
gegn
Guðmundi Elmari Vestmann Guðmundssyni
(Hilmar Ingimundarson hrl.)

Bifreiðar. Manndráp af gáleysi. Brot gegn umferðarlögum. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Björn Sveinbjörnsson, Guðmundur Jónsson, Halldór Þorbjörnsson og Magnús Thoroddsen.

Hinn áfrýjaða dóm hefur kveðið upp Sveinbjörn Sveinbjörnsson, fulltrúi bæjarfógeta á Seyðisfirði.

Máli þessu var að ósk ákærða skotið til Hæstaréttar með áfrýjunarstefnu 3. maí 1985. Af hálfu ákæruvalds er málinu áfrýjað til þyngingar. Ágrip dómsgerða barst Hæstarétti 30. ágúst sl.

Samkvæmt uppdrætti, sem Helgi Sævar Helgason lögregluþjónn gerði af slysstað, voru um 40 metrar frá þeim stað, þar sem bifreiðin hafði farið út af veginum, þangað sem hún lá eftir slysið. Samkvæmt því og að öðru leyti með skírskotun til raka héraðsdóms þykir sannað, að ákærði hafi ekið bifreiðinni of hratt og ógætilega miðað við aðstæður. Varðar það við 1. og 2. mgr. og i lið 3. mgr. 49. gr., sbr. 80. gr. umferðarlaga nr. 40/1968. Þar sem mannsbani hlaust af ógætilegum akstri ákærða, hefur hann einnig unnið til